

SÜNDINUD UUS VALLAKODANIK

Amia Lovise Uusoja

Õnnitleme vanemaid!

Lääne-Eesti saarte UNESCO biosfääri programmiala ja Hiiumaa Roheline märk jõuavad ümmarguste tähtpäevadeni

Tänavu jõuavad soliidsete versustapostideni Lääne-Eesti saarte UNESCO biosfääri programmiala ning Hiiumaa Roheline märk. Mõlemad algatused on osutunud jätkusuutlikeks ning toonud Hiiumaa rahvusvahelist tunnustust.

Mõlemat tegevust koordineerib Hiiumaa Arenduskeskus, andes välja Hiiumaa Rohelist märki ning toimides biosfääriala Hiiumaa toimekeskusena. Hiiumaa Arenduskeskuse juht **Liis Lukas** ütles, et need kaks on kõige pikema ajalooga ning enam tähelepanu pälvinud kestlikule arengule suunatud ettevõtmist: „Tahan tunnustada ja tänada kõiki neid inimesi, kes läbi aja on Hiiumaa Rohelise märgi ning Lääne-Eesti saarte biosfääri programmiala tegevustesse panustanud. See on olnud suur töö ja rõõm on tõdeda, et mõlema algatuse sõnumid on jõudnud hiidlaste teadvusse.“

Lääne-Eesti saarte biosfääri programmiala saab 35

Biosfääri programmiala, mille osaks on ka Hiiumaa koos ümbritseva mereala ja saarte-laidudega, tähistab 2025. aasta märtsis 35 aasta möödumist esmakordsest tunnustusest.

Üleilmse hariduse, teaduse ja kultuuriorganisatsiooni UNESCO algatuse „Inimene ja biosfäär“ osadena on programmialad erilise tunnustusvormi rahvusvaheliselt hinnatud piirkondadele, kus loodus, kohalik kultuur ja majandustegevus on tasakaalus. Maailmas on 800 sellist ala. Saaremaad, Hiiumaad, Muhu, Vormsi ja Ruhnu saari hõlmav biosfääri programmiala on ainus selline Eestis.

Biosfääri programmialad on piirkonnad, kus inimesed igapäevaselt elavad ja töötavad, ja kus tasakaalustatult on ühendatud loodus, ettevõtlus ning säästev areng. Nende alade koosseisus võib olla erinevaid kaitsealasid ja rahvusparke.

Lääne-Eesti saarte biosfääri programmiala programmi juht **Toomas Kokovkin** ütles, et sellistel programmialadel teevad elanikud, ettevõtted ning teadus- ja haridusasutused koostööd, et leida kohalikul tasandil lahendusi globaalsetele keskkonnaprobleemidele. Tegevuse eesmärk on säilitada bioloogilist mitmekesisust, tagada inimestele puhas elukeskkond ning seejuures säilitada kohalik majandustegevus. Biosfäärialad jagavad oma kogemust ka teistele piirkondadele, kus asjad nii hästi ei ole.

„Hästi juhitud programmiala võimaldab soodustada säästlikke eluviise ja edendada majandustegevust viisil, mis toetab kohalikke kogukondi ja järgib looduse seatud piire,“ rääkis programmi juht.

35 aasta jooksul on programmiala tegevuste raames ellu viidud hulk erinevaid tegevusi alates konkreetsetest rohemajanduse meetmetest kuni koolitus- ja teavitustegevuseni. Esimese

Foto: SA Hiiumaa Arenduskeskus

10-12 aasta jooksul loodi asutuse struktuur ning viidi ellu mitmed suured teavitus- ja võrgustikuprojektid, mille lipukirjaks oli looduse ja inimese koostoime, mitte keelamine ja vastandamine. Tänapäevaks on programmiala jõudnud uude perioodi ning tegevusvõrgustik laieneb nii siseriiklikult kui rahvusvaheliselt.

„Kui alguses oli biosfääriala praktiliselt ainus, kes jutlustas kestlikku arengut ja loodushoidu läbi inimtegevuse, siis tänapäevaks on need põhimõtted muutunud Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide poliitika osaks. Meilgi on näha riigi ja omavalitsuste huvi tõusu UNESCO märgi vastu. Ega Hiiumaalliga palju alternatiivseid majanduses ei ole, kui et ennast loodussõbraliku sihtkohana ja loodushoidliku tootmispiirkonnana positsioneerida. Suurenenud on ka hariduse ja kodanikuteaduse osa biosfääri programmis,“ rääkis programmi juht. Liis Lukas lisas: „Praegu me näeme UNESCO tunnustuse osas suurimat väärtust sihtkohaturunduses ning uute kestlike lahenduste pilootpiirkonnana. Hiiumaa on selleks hea suurusega, et siin uusi nutikaid lahendusi testida.“

Biosfääri programmiala suunad aastani 2030

Lääne-Eesti saarte biosfääri programmiala arengustrategia keskendub neljale peamisele suunale: teadlikkus ja nähtavus nii kohalikele kui külastajatele; haridus- ja teaduskoostöö; kestlikud lahendused majanduses ja looduskasutuses ning koostöö- ja juhtimisvõr-

gustiku tugevdamine kohalike omavalitsuste, teadlaste ja ettevõtjate vahel.

Biosfäärialad on ka olulised teadus- ja hariduskeskused, mis pakuvad uniikaalseid võimalusi ökoloogiliste ja sotsiaalmajanduslike protsesside uurimiseks. Need alad soodustavad teadusliku koostööd, teadmiste vahetamist ning keskkonnahariduse edendamist nii kohalikul kui ka globaalsel tasandil. Olulisel kohal on kodanikuteadus, mis kaasab kohalikke elanikke uuringutesse ja suurendab teadmisi elukeskkonnast.

Koostöö UNESCO võrgustikuga aitab tutvustada Lääne-Eesti saarestiku piirkonda maailmale ning tõsta Hiiumaa väärtust nii turismi- kui kohaliku majanduses.

Hiiumaa Roheline märk – 30 aastat

Hiiumaa Roheline märk oli Eesti esimene piirkondlik kvaliteedimärk, millele hiljem järgnes rida teisi. Märk arendati välja ja võeti kasutusse 1995. aastal, täna korraldab märgi väljaandmist Hiiumaa Arenduskeskus. Taotlusi saab esitada aastaringselt, komisjon vaatab need läbi kaks korda aastas. Kevadine taotluste esitamise tähtaeg on 15. aprillil.

Hiiumaa Roheline märk omistatakse Hiiumaal toodetud ja/või hiiumaisest toorainest valmistatud kvaliteetsele tootele või Hiiumaal pakutavale teenusele. Need tooted ja teenused on saanud jätkusuutliku majandamise tulemusena, väärtustavad ning väärtandavad kohaliku loodus- või inimressursi, traditsioonilisi oskusi ja kohaliku kultuuri. Tänavu 30-aastaseks saavat märki kannab ligikaudu 200 toodet ja teenust. Märk on pälvinud tunnustuse rahvusvahelisel Green Destinations

TOP 100 edulugude konkursil.

Eialgu omistati Hiiumaa Rohelist märki vaid majutus- ja söögikohtadele. Eesmärgiks oli esile tuua säästlikult ja kooskõlas loodusega majandavaid Hiiumaa teenuseettevõtteid. Nüüdseks on märgi taotlejate ringi laiendatud. Hiidlastele ja laiemaltki juba tuttavaks saanud märgi kaudu on Hiiumaa ettevõtted, tarbijad ning ka külastajad omaks võtnud teadmise, et kestlikkus ei ole vaid sõnakõlks või logo pakendil. Rohelise märgi saamisele on eelnenu terve rida tegevusi ja teadlikke valikuid, mida on rakendatud.

Arenduskeskuse juht märkis, et kestlik mõtteviis ja traditsioonide hoidmine on eriti tähtis Hiiumaal, kuna juba ainuüksi geograafiline asukoht seab saare teistest piirkondadest täiesti erinevasse olukorda: „Hiiumaa Roheline märk on osutunud jätkusuutlikuks ning mõjutanud kohalikke ettevõtjaid oma tegevust läbi mõtlema ka jätkusuutlikkuse vaatenurgast. Saarelise asukoha tõttu peab Hiiumaal iga toote ja teenuse puhul arvestama täiendavast ülemere transportist tekkiva ressursikuluga. Seetõttu on eriti tähtis jälgida, et tarneahelad oleksid lühikesed, et maksimaalselt tarbitaks kohalikke tooraineid ning vähendataks jäätmete teket.“

Täna kannab Hiiumaa Rohelist märki ligikaudu 200 Hiiumaa toodet ja teenust turismialadest kuni looduskosmeetika ning mahetoidu tootjateni. Hiiumaa Rohelisest märgist on saanud saarele au- ja uhkuseasi, mis tõestab, et ka väikesed kogukonnad suudavad anda olulist panust keskkonnateadlikkuse tõstmisse ning kestliku majanduse

unesco

Lääne-Eesti saarte biosfääri programmiala aastast 1990 Programm "Inimene ja biosfäär"

edendamisse.

2024. aastal esitas Hiiumaa Arenduskeskus Rohelise märgi ülemaailmsele Green Destinations TOP100 edulugude konkursile ning see jõudis saja parima hulka. Žürii leidis, et Hiiumaa Rohelise märgi käivitamine ja järjekindel rakendamine väärib esile tõstmist ning teistele sihtkohtadele eeskujuks toomist. See on suur tunnustus, sest kogu maailma keskkonnasõbralike turismi- ja looduskasutuse esitatu lugudest valib žürii välja sada kõige inspireerivamat tegu või saavutust. Lood jagunevad kuue kategooria vahel ning Green Destinations aastakonverentsil auhinnatakse omakorda iga kategooria kolme parimat. Et lugusid esitavad rohkem kui 500 Green Destinations märgisega sihtkohta, on väga suur tunnustus juba TOP100 edulugude hulka jõudmine.

Rohkem infot biosfääri programmiala ja Hiiumaa Rohelise märgi kohta: www.mabestonia.ee ja hiiumaa-rohemark.ee

SA HIIUMAA ARENDUSKESKUS

Foto: Priidu Saart

Vallavalitsuse istungitelt

○ Otsustati korraldada väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetluses riigihange „Palade lasteaja juurdeehituse põhiprojekti koostamine“ (hanke viitenumber 290525). Hanke eeldatav maksumus on 40 000 eurot.

○ Otsustati anda nõusolek lepingu sõlmimiseks Ruumiaeg OÜ-ga miljööalade ning ehitusliku kultuuripärandi väärtuste koostamiseks Hiiumaa üldplaneeringu juurde. Lepingu maksumus on 29 900 eurot.

○ Anti nõusolek lepingu sõlmimiseks MK Meedia OÜ-ga Hiiumaa Teataja välja andmiseks perioodil märts 2025 – märts 2027. Teenuse maksumus ilma käibemaksuta on 1381 eurot kuus 8-leheküljelise valalehe väljaandmise eest (aastas ilmub 11 vallalehte).

○ Otsustati korraldada avatud hankemenetluses riigihange „Männamaa tänavate rekonstrueerimine“. Riigihanke eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on 100 000 eurot.

○ Kinnitati Hiiumaa Vallavalitsuse 15.01.2025 korralduse nr 44 „Eelläbirääkimistega pakkumise korraldamine vallavara kasutusse andmiseks (Hiiumaa tuletornide konkurs)“ alusel Hiiumaa vallale kuuluva Kõpu majaka kinnistu koos seal asuvate ehitiste ja rajatistega ja Hiiumaa valla valitsemisele antud Kõpu tuletorni ja Ristna tuletorni ning Ristna tuletorni juurde kuuluvate abihoonete kasutusse andmiseks läbi viidud eelläbirääkimistega pakkumise võitjaks Intelligentia OÜ ja Tahkuna tuletorni koos selle juurde kuuluvate ehitistega kasutusse andmiseks läbi viidud eelläbirääkimistega pakkumise võitjaks sihtasutus Hiiumaa Muuseumid.

○ Anti nõusolek sõlmida leping OÜ-ga Reko AKM arvutikomplektide ostmiseks. Lepingu maksumus on

9272 eurot koos käibemaksuga.

○ Otsustati eraldada omaosaluse fondi mittetulundusühingule Bababad projekti „Vabrikuväljak 6 põranda remont“ omafinantseeringuks 998 eurot.

○ Otsustati anda nõusolek sõlmida AS-iga SEB Liising sõiduki Peugeot Boxer Chassis Cab Active kasutusrendileping 24 kuuks. Lepingu hinnanguline maksumus on 10 102 eurot, millele lisandub käibemaks.

○ Anti nõusolek sõlmida MOBIRE EESTI AS-iga sõiduki Renault Master kasutusrendileping 12 kuuks. Lepingu hind on 9480 eurot, millele lisandub käibemaks.

○ Otsustati anda Hiiumaa Sotsiaalkeskusele nõusolek lepingu sõlmimiseks füüsilisest isikust ettevõtjaga Aare-Villu Kattel Hiiumaa Sotsiaalkeskusele küttepuude ostmiseks. Lepingu maksumus on 5490 eurot.

○ Otsustati maksta vastavalt Hiiumaa huviharidusregistri andmetele ja esitatud taotlustele huvihariduse ja huvitegevuse riikliku täiendava toetuse reall erahuvikoolide ja -spordiklubide toetuse (pearahapõhise erahuvitegevuse toetuse) esimene osa.

○ Otsustati anda välja Hiiumaa valla tänukirjad ja Hiiu maakonna teenetemärgid.

○ Otsustati kinnitada Hiiumaa valla 2025. aasta hankeplaan.

○ Otsustati kinnitada puuetega inimeste huvikaitse toetusvooru üldtingimused.

○ Kehtestati Hiiumaa valla territooriumil Pühalepa, Käina, Emmaste ja Kõrgessaare osavalla kohalikel teedel liiklemiseks üle 3,5 tonni teljekoormusega raskeveokitele liikluspiirang alates 10.03.2025 kuni 30.04.2025.

○ Kinnitati Hiiumaa Laste ja Pere-

de Tugiteenuste Keskuse koosseis.

○ Määrati mittetulundusliku tegevuse 2025. aasta tegevustoetused vastavalt tegevustoetuste komisjoni ettepanekule.

○ Kuulutati välja avalik konkurs Hiiumaa Laste ja Pere Tugiteenuste keskuse juhataja ametikoha täitmiseks.

○ Algatati Suureranna küla Einmanni kinnistu detailplaneeringu koostamine.

○ Otsustati algatada Suureranna küla Männiku kinnistu detailplaneeringu koostamine.

○ Anti projekteerimistingimused Hiiumaa vallas Tagukülas Kase kinnisasjale eluhoone ja abihoonete püstitamiseks.

○ Väljastati projekteerimistingimused Värssu külas Tuulemurru kinnisasjale detailplaneeringus määratud hoone katuse kalde muutmiseks.

○ Anti projekteerimistingimused Kärkla linnas Kabeli tn 35a kinnisasjale üksikelamu püstitamiseks.

○ Otsustati anda projekteerimistingimused Kärkla linnas Vabaduse tn 44 kinnisasjale üksikelamu püstitamiseks.

○ Anti nõusolek Hiiumaa vallas Tagukülas asuva Kase kinnisasja jagamiseks.

○ Muudeti Otste külas asuva Laonidi kinnisasja lähiaadressi ja määrata uueks lähiaadressiks Metsaallika.

○ Otsustati anda nõusolek Tempa külas Papli kinnisasja ja Õunapuu kinnisasja liitmiseks.

○ Anti nõusolek Hindu külas asuvate Rannaveski ja Kivihärra kinnisasjade vahelise piiri muutmiseks ning Rannaveski kinnisasja jagamiseks.

○ Otsustati anda nõusolek Kärkla linnas asuvate Käina mnt 29 ja Alato tänav T2 kinnisasjade vahelise piiri muutmiseks.

○ Anti nõusolek Käina alevikus asuva Saialille kinnisasja jagamiseks.

○ Määrati Kalana külas asuva Jaanimetsa katastriüksuse sihtotstarbeks elamumaa 100%.

○ Seati isiklik kasutusõigus Elektrilevi OÜ kasuks Kõrgessaare alevikus asuval Hiiumaa valla omandis olevale Nõmmemäe tee kinnistule. Isikliku kasutusõiguse esemeks on tehnovõrk – 0,4 kV pingega elektrimaakaabeliin.

○ Otsustati seada tähtajatult sundvaldus Esikülas külas asuval Jaani-Madise kinnisasjale ja Uue-Jaani kinnisasjale. Sundvaldus seatakse tähtajatult Enefit AS kasuks projekteeritud side-õhuliini rajamiseks, omandamiseks ning selle majandamiseks (remontimine, hooldamine).

○ Seati isiklik kasutusõigus Elektrilevi OÜ kasuks Kärkla linnas asuvatele Hiiumaa valla omandis olevatele kinnisasjale (3 kinnistut).

○ Otsustati seada isiklik kasutusõigus Elektrilevi OÜ kasuks Hiiumaa valla omandis olevale Nurste külas asuval Nurste tee T1 kinnisasjale. Isikliku kasutusõiguse sisuks on kinnisasjal õigus omada maaüksusega püsivalt ühendatud tehnorajatisi ning teostada kõiki töid, mis on vajalikud tehnorajatisete ehitamiseks, hooldamiseks, korrashoiuks, remontimiseks ja likvideerimiseks.

○ Otsustati seada isiklik kasutusõigus Elektrilevi OÜ kasuks Kärkla linnas asuvatele Hiiumaa valla omandis olevatele kinnisasjadele (3 kinnisasja). Isikliku kasutusõiguse esemeks on tehnovõrk – elektrimaakaabeliinid.

○ Seati isiklik kasutusõigus Elektrilevi OÜ kasuks Hausma külas asuval Hiiumaa valla omandis olevale Rõõsnametsa kinnisasjale. Isikliku

kasutusõiguse esemeks on tehnovõrk – projekteeritud 0,4 kV pingega elektrimaakaabeliin, 0,4 kV liitumiskilp ja 0,4 kV jaotuskilp ning olemasolevad 0,4 kV elektrimaakaabeliin, 10 kV elektrimaakaabeliin, 10 kV elektriohuliin.

○ Otsustati seada isiklik kasutusõigus Elektrilevi OÜ kasuks Kärkla linnas asuval Hiiumaa valla omandis olevale Aia tänav kinnisasjale. Isikliku kasutusõiguse esemeks on tehnovõrk – 0,4 kV pingega elektrimaakaabeliin ja -liitumiskilp.

○ Otsustati seada isiklik kasutusõigus Elektrilevi OÜ kasuks Tahkuna külas asuval Hiiumaa valla omandis olevale kinnisasjale. Isikliku kasutusõiguse esemeks on tehnovõrk – 0,4 kV pingega elektrimaakaabeliin ja -jaotuskilp.

○ Seati isiklik kasutusõigus Elektrilevi OÜ kasuks Kärkla linnas asuvatele Hiiumaa valla omandis olevatele kinnisasjadele (2 kinnistut).

○ Algatati Tagukülas Kase, Kõrgekadaka, Kaevatsi, Ungri, Angeri, Orase, Neidi, Hinge kinnisasjadel asuva eratee avalikuks kasutamiseks määramise menetlus.

○ Otsustati algatada Hindu külas Kivihärra kinnisasjal asuva eratee avalikuks kasutamiseks määramise menetlust.

○ Algatati Hindu külas Rannaveski kinnisasjal asuva eratee avalikuks kasutamiseks määramise menetlust.

○ Otsustati algatada Haldreka külas Senni kinnisasjal asuvate erateede avalikuks kasutamiseks määramise menetlus.

○ Algatati Lassi külas Metsaõue kinnistul asuva eratee avalikuks kasutamiseks määramise menetlus.

○ Määrati eestkostja ülesandeid täitev isik neljale valla eestkostel olevale isikule.

Hiiumaal loodi Laste ja Pere Tugiteenuste Keskus

Uue Hiiumaa Vallavalitsuse hallatava asutuse eesmärk on toetada Hiiumaa haridusasutustes käivate ja vallas elavate laste õigust turvalisele kasvukeskkonnale, tasakaalustatud ning igakülgsele arengule, pakkudes kvaliteetseid haridus- ja sotsiaalvaldkonna tugiteenuseid. Koondades tugiteenused ühte asutusse, muutuvad nad abi- ja toevajadusega laste ja noorte jaoks lihtsamalt leitavaks ja kättesaadavaks. Samuti paranevad võimalused spet-

sialistide erialseks jõustamiseks ja toetamiseks.

Tugiteenuste keskuse käivitamiseks esitas vald 2024. aasta lõpus projekti „Noortegarantii tugisüsteem“ taotluse, mis sai rahastuse kaheks ja pooleks aastaks (projekti lõpp 30.06.2027). Projekti kogumaht on 200 000 eurot, millest suurema osa moodustavad palgavahendid. Lisaks sellele on väiksemas mahus vahendeid nõustamisteenustele ja sündmuste korraldamisele. Projek-

ti rahastatakse Euroopa sotsiaalfondi (140 000 eurot) ning riigi (60 000 eurot) vahenditest.

Projekti raames luuakse kaks uut töökohta – projekti koordinaator ja juhtumikorraldajana noorte heaolu spetsialist, kes asuksid tööle uues keskus.

Haridusvaldkonna tugiteenuste all mõeldakse tugispetsialistide teenust, mis on õppeprotsessis õpilase arengut, võimetekohast õppimist ja sotsiaalseid

oskusi toetav logopeedi, eripedagoogi või koolipsühholoogi teenus.

Sotsiaalvaldkonna tugiteenuste all mõeldakse tugiisikuteenust, lapsehoiuteenust ning psühhosotsiaalseid abi pakkuvaid nõustamisteenuseid. Viimased on mõeldud toetamaks nii lapsi kui ka peresid.

Lisaks koondub loodava asutuse alla noorte nõustamisega seonduv läbi noortegarantii tugisüsteemi projekti, mille eesmärk on mittetöö-

tavate noorte tööalase konkurentsi- võime ja haridussüsteemi lõimimise toetamine.

Teenuste liikumine keskuse alla toimub järk-järguliselt kaasates erinevaid osapooli. Hetkel olemasolevad teenused liiguvad keskuse alla koos olemasoleva rahastusega.

TRIINU RAJASALU
Hiiumaa Vallavalitsus

Hiiumaa 2024. aasta küla on Lauka

Ühendus Kodukant Hiiumaa valis Hiiumaa 2024. aasta küllaks Lauka.

Lauka küla on oma nime saanud 16. sajandist teada olnud samanimelise mõisa järgi. 1781. aastal sai Laukast Kõrgessaare (Hohenholm) kõrvalmõis. 1920- ja 30-ndatel tegutses Laukal üsna mitu seltsi ning ühistut: haridusselts, spordiselts, tuletõrjeühing, tarbijate ühistu, põllumajandusühistu jms.

Viimase poolsajandi jooksul on Lauka säilitanud ümbritseva piirkonna keskuse olulisuse, külas on erinevatel aegadel asunud nii kolhoosikeskus, kauplus, söökla, tankla, koolimaja, lasteade ning palju eramuud kui korterelamuud.

Enam kui 20 piirkonna küla ühendava Looe-Hiiumaa Külad Seltsi tegevuskeskuseks on Lauka külas paiknev endise Kõrgessaare kolhoosi lasteaiahoone (ehitatud 1973).

Seltsi tegevustesse haaratakse erinevad vanusegrupid alates lastest kuni eakateni. Külaseltsi eestvedamisel on panustatud nii seltsimaja ruumide ning välialade, kohaliku külaplatsi ning kogu küla territooriumi arendamisse ja teenuste mitmekesistamisse.

Üks olulisemaid asutusi Lauka külas on Lauka Kool ning sellega seotud erinevad

hooned ja tegevused. Lauka külas tegutseb ka mitmeid ettevõtteid – Lauka Saeveski OÜ, Liineko OÜ, Lauka autoremondi töökoda, Timberest OÜ puutöökoda.

Looe-Hiiumaa Külad Seltsi eesmärkideks on piirkonna küla elu alalhoidmine, kohaliku looduse ja kultuuripärandi säilitamise toetamine, piirkonna arengule kaasaaitamine, kogukonna kasutuses olevate avalike objektide arendamine ning seltsi liikmete huvide esindamine ja kaitsmine.

Seltsi eestvedamisel on algatatud ja korraldatud palju erinevaid kogukonnasündmusi – iga-aastased jaanipeod koos enda kirjutatud-lavastatud-mängitud etendustega, suvine küla päev, talvine öölaad, uue aasta tähistamine seltsimajas, taluturg, kogukondlikult on osa võetud kodukohvikute päevadest, „Teeme ära!“ heakorraldustest jne. Seltsimajas tegutseb aastaringelt Ukraina kaitsjatele kaitsvõrke tegev aktiiv ja noorte suunatud tegelusring.

Külaselts väärtustab piirkonna kultuuripärandit, selle inimesi ning lugusid. Kõige olulisem lugude rääkimise moodus on mööda piirkonna erinevaid külasid toimunud küla päevad, mil küla ja talude lugusid on jutustanud piirkonna elanikud ise. Lisaks küla päevadele on korraldatud ühis-

üritusi reisimuljete ja mälestuste jagamiseks, ühiseid meeleolukaid teema-õhtusööke jne.

HIIUMAA TEATAJA

Suurepsi muistsed põllud tunnistati kultuurimälestiseks

Kultuuriminister tunnistas märtsikuus kultuurimälestiseks Suurepsi külas asuvad muistsed põllud. „Kaitse alla võetud mälestised on väärtuslikud ajalooallikad, mis aitavad õppida tundma meie minevikku ja traditsiooni. Põlluharimise viisid viivad meid muinas-aegsete eestlaste toidukultuuri ja elukommeteni,“ rääkis kultuuriminister **Heidy Purga**.

Suurepsi muistsed põllud on oluline näide nii kohaliku piirkonna kui ka laiemalt Eesti põlluharimis- ja asustusalajoo arengust. Suurepsi maa-ala hõlmab väärtuseid mitmes kihistuses – leiab seal nii põllustruktuure, kivikalmeid kui ka asulakohta kultuurikihi. Peamiselt on sarnaseid muistsete põldude komplekse säilinud Põhja- ja Lääne-Eestis ning Saaremaal.

Suurepsi põldudel on maastikul tänapäevani näha sajandite jooksul kuhjatud põllukivihunnikuid, pinnasest ja kividest kokku küntud põllupeenrad ja põllupiirete jäänused. Eestis tehtud muistsete põldude uurinud näitavad, et keske- ja uusaegsed põllud on sageli alguse saanud muinasajal ehk enne 13.

Suurepsi muistsed põllud. Foto: Muinsuskaitseamet

sajandit, seda eriti kohtades, mille läheduses on teisi varaseid muistiseid. Suurepsist on välja tulnud arheoloogilisi leide, mis on dateeritud 13.–19. sajandisse, samuti asuvad põldude alal kaks muinasaegset kivikalmet.

Rohkem infot leiab kultuuriministeeriumi

kodulehelt: <https://kul.ee/uudised/riik-votis-kaitse-alla-muistsed-pollud-hiiumaal-ning-kivikalme-tallinnas>.

KULTUURIMINISTEERIUM

Oled unistanud uutest oskustest – veel saab mõtted teoks teha! Tule õpi imelises Suuremõisa lossis.

Tasuta kursused aprill-juuni 2025

Rootsi keel algajatele, 40 ak tundi, alates aprillist

Dendroloogia ja metsapatoloogia, 42 ak tundi

Nutiseadmete kasutamine kalanduses, 24 ak tundi, K-R, 9.-11.aprill

Lisainfo aadressil koolitused@hak.edu.ee ja kooli kodulehel hak.edu.ee/et/koolituskalender

HIIUMAA AMETIKOOL
www.hak.edu.ee
#hiiumaaametikool

Kõrgkooli Liit
Kõrgkoolide Liit

8. APRILL • KELL 19.00
KÄRDLA KOOL
HAUL

LAUL

keevade vihmanna fuldab

Kärdla Kooli Mudilaskoor
Kärdla Kooli Lastekoor
Pühalepa Mudilaskoor
Käina Naiskoor
Kärdla Kammerkoor

DIRIGENDID:
Raili Kaibald
Küllu Kreegi
Ragne Rüütelmaa

KAVAS:
Eesti koorilooming

Parvlaev Tiiu kuni 2. aprillini dokis, asendab Regula

TS Laevad on 2025. aastaks planeerinud kolme parvlaeva hooldustööd dokis, nendest esimene, parvlaev Tiiu suundus dokitöödele Tallinnasse BLRT laevaremonditehasesse 18. märtsi õhtul ning on planeeritud liinile naasma 2. aprillil.

Tiiut asendab parvlaev Regula. Arusaadavalt võib see reisijatele kaasa tuua mõningaid ebamugavusi, kuid TS Laevade meeskond on nendeks töödeks planeerinud optimaalseima ajaakna ning hooldustöödele vaatamata keegi saarele viimata ei jää.

TS Laevade asendus- ja lisalaeva Regula enda dokitööd on planeeritud maikuuksse.

„Meie parvlaevadel on kohustus käia viie aasta jooksul vähemalt kaks korda dokis ning kahe doki vaheline aeg ei tohi olla pikem kui kolm aastat. Lisaks tehnikalistele parandustele saavad laeva

Foto: TS Laevad

kere ja autotekk värske värvikihi. Soolane vesi ja pidev kasutus jätab kolme aastaga korraliku jälje,“ avab TS Laevade laevandusvaldkonna ja juhatuse liige Guldar Kivro dokitööde tagamaid.

„Enamiku väljumisi teeb Hiiumaa liinil põhilaev Leiger, piletimüügisüsteemis on iga väljumi-

se juures ka näha, milline laev väljub – Leiger on märgitud rohelise ja Regula sinise värviga. Kellel on soov Leigri või just Regulaga sõita, saab oma reisi selle järgi planeerida. Regula ülesõit on umbes sama kiire kui põhilaevaga.

TS LAEVAD

Aprillis kolm nädalat Reet Sõru-Triigi liinil

2. aprillist kuni 23. aprillini sõidab Sõru-Triigi liinil parvlaev Reet, kuna parvlaev Soela läheb kolmeks nädalaks ühendust pidama Vormsiga.

Soela asendab Sviby-Rohuküla liinil korralises remondis olevat Ormsõ. Sõru-Triigi liinil sõidab senikaua Reet ning alates 24. aprillist kolm nädalat aitab Reet tagada ühendust Vormsiga, kuniks naaseb liinile parvlaev Ormsõ.

Märtsis algab Vormsi saarel uue spordihoone ehitus, mis toob endaga kaasa erakorralise ehitusmaterjalide ja tehnikate transpordi saarele. Samale ajale langeb ka Rohuküla-Sviby liinil sõitva reisparkla Ormsõ korraline remont, mis algab 2. aprillil ja kestab kuni kuus nädalat.

„Kuna alles hiljuti ehitati Hiiumaa endale samuti spordihoonet ja vajab selleks tuge, siis loodame hiidlaste ja saarlaste mõistvale

Foto: Kihnu Veeteed

suhtumisele ka Vormsi spordihoone ehitamise puhul,“ rääkis Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ühistranspordiosakonna juhataja Andres Ruubas.

REGIONAAL- JA PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Anna asjadele uus elu – Uuskasutuskeskuse kogumisring 11. aprillil

Uuskasutuskeskus teeb reedel, 11. aprillil Hiiumaal kasutuskõlblike asjade kogumisringi ja peatub:

kl 11.30–11.45 Suuremõisa Uue tänava kortermajade vahel,
kl 12.00–12.30 Käina Rannu pubi parklas,
kl 13.30–14.00 Viskoosa Tervisemaja parklas,
kl 14.30–15.30 Kärkla Selveri juures.

Kaubikusse saad ära tuua koduses majapidamises üleliigseks muutunud, kuid jätkuvalt heas korras, puhtad ja terved asjad. Oodatud on kodutarbed, sisustusesemed, nõud ja köögitarvikud, mänguasjad ja uuema aja raamatud, riided, jalatsid, kotid ja muud aksessuaarid, spordi- ja hobitarbed, väiksem kodutehnika.

Uuskasutuskeskus ei võta vastu turvatoole ja -hülle ning kineskoopelereid. Kogumisringi ajal palume mitte tuua mööblit ega toaililli.

Uuskasutuskeskus sordib kõik annetused ning suunab need seejärel uuele ringile oma kaupluste kaudu. Uuskasutuskeskus toetab koostöös partneritega vajaduspõhiselt abivajajaid, näiteks igakuiselt suurperesid.

Lisainfo: uuskasutus.ee

11. aprillil Uuskasutuskeskuse kogumisring Hiiumaal

11.30–11.45 Suuremõisa
12.00–12.30 Käina
13.30–14.00 Viskoosa
14.30–15.30 Kärkla

Kergliiklejad ja ohutus – kuidas saame üksteisega arvestada?

Viimastel aastatel on kergliiklejate arv märkatavalt kasvanud. Üha enam inimesi kasutab jalgrattaid ja elektrilisi tõukurattaid igapäevaseks liikumiseks, mis tähendab, et liikluskultuur peab muutuma kõigi jaoks turvalisemaks. Igal pool on aga oma eripärad, mis vajavad erilist tähelepanu: meil ei ole kõikjal kergliiklusteid, teed on kitsamad ja valgustus puudub. Seetõttu on oluline, et nii kergliiklejad, autojuhid kui ka jalakäijad üksteisega arvestaksid ning järgiksid liiklusreegleid.

Iga liikleja saab siinkohal omalt poolt midagi ära teha.

Jalakäija – ole nähtav, kanna erksavärvilisi riideid ja helkureid. Liigu endale kõige ohutumas kohas, kui on kõnnitee või kergliiklustee, siis kasuta seda. Väljaspool asulat liigu vasakul pool tee ääres. Arvesta, et sa ei pruugi olla autojuhile nähtav ja oled liikluses kõige haavatavam. Tõukeratturitele kehtivad samad reeglid, mis jalakäijatele.

Jalgrattur – kasuta samuti alati endale kõige ohumat teed. Tee ennast võimalikult nähtavaks, kanna erksavärvilisi riideid, helkurvesti, -trakse, jalgrattal kasuta alati helkureid ning pimedal ja hämaral ajal tuleksid. Seaduse järgi peavad alla 16-aastased ratturid kandma kiivrit. Rõõm on näha, et üha rohkem kannavad ka täiskasvanud kiivrit. See on üks odavamaid ohutusvahendeid, mida sa saad enda jaoks soetada.

Elektritõukerattad on järjest rohkem levinud. Selle sõiduki puhul on peamised ohukohad liigne kiirus ja ootamatu manöövr. Elektrilised tõukerattad võivad liikuda kuni 25 km/h. Kui juht ei oska hinnata oma kiirust ja ei arvesta ümbritsevate liiklejatega, võivad tekkida ohtlikud olukorrad. Eriti kui teed tuleb jagada jalakäijate ja autodega. Tihhti ei kaitse elektrilise tõukeratta juht ennast – ei kasuta ennast nähtavaks tegevaid vahendeid ning kiivrit. Kukkumise korral võib kiivrit liiklemine kaasa tuua raskeid vigastusi.

Jalgratta ja elektrilise tõukerattaga sõites ei tohi sõita joo-beseisundis, samuti on ohtlik kasutada sõidu ajal telefoni või kanda kõrvaklappe.

Siinkohal palun ka autojuhtidel arvestada kergliiklejatega. Anna jalgratturitele ja jalakäijatele piisavalt ruumi ning vähenda sõidukiirust.

Ohutu ja sõbralik liikluskultuur on meie kõigi enda kätes. Kui järgime reegleid ja arvestame üksteisega, saame muuta oma piirkonna teed turvaliseks kõigile.

HELLE-TRIIN NISUMAA
piirkonnapolitseinik

Arengutest jäätmemajanduses

Aasta algul käivitus hiidlaste jaoks uus jäätmeveo hanke periood, mis on toonud endaga kaasa mitmeid muudatusi.

Märtsi algul viibis vallavalitsuse kutsel Hiiumaal AS Eesti Keskonnateenused juhatase liige Bruno Tammaru. Kohtumisel vallavalitsuse liikmete ja jäätmejaama juhi Tambet Toomemäega räägiti uue jäätmeveoprotessi käivitumisest, tekkinud raskusest ja jäätmeveo tulevikuperspektiividest Hiiumaal.

Hiiumaa Vallavalitsus on koostöös Hiiumaa Jäätmejaamaga on välja töötamas jäätmejaama investeeringute kava, et jäätmejaam vastaks kaasaegsetele korraldatud jäätmeveo vajadustele. Vastavalt jäätmeveo hankele maksab jäätmeveo operaator AS Eesti Keskonnateenused jäätmejaama kasutamise eest ning koos Tammaru ning jäätmejaama juhi Tambet Toomemäega vaadati kohtumisel koos üle jäätmejaama tulevikuplaanid. Hiiumaa jäätmejaama ülesandeks ongi koondada vajadused ja selgitada välja võimalused, et juba lähiajal valmistada ette lähtetingimused vajaliku taristu ehitushanke läbiviimiseks Kreiandi kinnistul. Jäätmejaamas hakkavad olema kaasaegsed olme-ruumid töötajatele, ilmastiku eest kaitsmist vajavate materjalide ladustuskohad, ringlusesse võetava materjali ruumid ning tehnikaromondiruum.

Kohtumisel arutati ka Kärklasse asuva Väike-Sadama kinnistul asuva AS Eesti Keskonnateenuste kuuluva jäätmekäitlusalade tulevikku. Tammaru kinnitas, et kui jäätmejaama territooriumil leitakse lahendused, mis võimaldab neil sinna kolida, ei näe ta majanduslikku põhjust toimetada kahes kohas ja tõenäoliselt kinnistu Väike-Sadama tänaval müüakse vabal turul maha. Hiiumaa tulevase üldplaneeringuga on sellele kinnistule määratud segahoonestusala, mis välistab tulevikus jäätmetega tegelemise Kärklasse sellel territooriumil.

Märtsikuus külastas jäätmejaama ka vallavolikogu keskkonna- ja ehituskomisjon. Eesti Keskonnateenuste Hiiumaa piirkonnajuht Aivo Kriiska ja jäätmejaama juht andsid ülevaate uue jäätmeveo hanke perioodi esimestest kuudest ja jäätmeveo viimaste aastate trendidest.

Seoses jäätmeveo hinnatõusuga oleme Hiiumaa Teatajas varasemalt jaganud soovitusi, kuidas igaüks saab oma jäätmeveo hinna reguleerida hoolika sorteerimisega ning endale sobiva konteineri suuruse ja jäätmeveo sageduse valimisega. Kriiska sõnul ongi aasta esimestel kuudel väga palju jäätmevaldajad vaadanud üle oma jäätmekonteinerite suurused ning jäätmeveo sageduse ning leidnud, et pooltühja konteineri tühjendamise eest maksmise asemel on mõistlik endale soetada väiksem konteiner või harvendada jäätmeveo sagedust.

Tambet Toomemäe sõnul on viimase kolme aasta jooksul hüppeliselt tõusnud äraantavate biojätmete kogused. Võrreldes 2022. aastaga on kasv 2,3 korda ehk 132%. Varem läks suurem osa sellest olmejäätmete hulka ning veeti mandrile. Nüüd toodetakse selles serfitseeritud komposti, mida igaühel on väikesel tasul eest võimalik jäätmejaamast endale soetada.

Samal perioodil (2022–2024) on äraantava segapakendi kogus tõusnud 14%. Uue jäätmeveo hanke perioodi käivitamisega loodame, et segapakendi osakaal tõuseb olmejäätmete arvelt veelgi. Tuletame meelde, et segapakendit on endiselt võimalik tasuta ära anda avalikes-

Hiiumaa Jäätmejaama juht tutvustas volikogu Keskkonna- ja ehituskomisjonile komposti tootmist. Foto: Triinu Rajasalu

Volikogu keskkonna- ja ehituskomisjon jäätmejaamas. Foto: Triinu Rajasalu

Kohtumine AS Eesti Keskonnateenused juhiga Hiiumaa jäätmejaamas. Foto: Hiiumaa Vallavalitsus

se pakendikonteineritesse.

Viimase kolme aastaga on äraantavate olmejäätmete kogus vähenenud 13%. Kuna uus jäätmeveo hange pakub võimalust senisest rohkem jäätmeliike tekkekohtadele üle anda, võib eeldada olmejäätmete koguste edasist vähenemist.

Suvehiidlased, kes oma kinnistut talvel ei kasuta, saavad valla kaudu taotleda selleks perioodiks vabastuse korraldatud jäätmeveo-

ga liitumisest. Kinnistud, mis seisavad aastaringiselt kasutusest, saavad taotleda aastaringset vabastust.

Rohkem infot korraldatud jäätmeveo kohta leiab valla kodulehelt <https://vald.hiiumaa.ee/korraldatud-jaatmevedu>.

TRIINU RAJASALU
Hiiumaa Vallavalitsus

Kuidas reguleerida ise oma jäätmetekkekohtas tekkivate jäätmetega seotud maksumust?

Uuel korraldatud jäätmeveo hanke perioodil saab tekkekohtadele ära anda rohkemaid jäätmeliike võrreldes tänasega. Jäätmeliigiti kogumine ning tekkekohtadele üleandmine, ringlusesse võtmine või avalikku mahutisse viimine vähendab oluliselt olmejäätmete mahtu, millega saab reguleerida oma jäätmetega seotud maksumust.

Võtame näitena eramajapidamise. Enamiku meie igapäevastest jäätmetest moodustab segapakend. Eramaja võib otsustada, kas tellib endale segapakendi veo tekkekohtalt, mis maksab näitena 140 l mahuti puhul 2,65 €/kord, või viib avalikku mahutisse, mis on tasuta. Järgmise suure osa moodustab toidujäätmed. Eramaja võib otsustada, kas tellib endale biojätmete veo tekkekohtalt, mis maksab näitena 80 l mahuti puhul 0,61 €/

kord, või kompostib nõuetekohase kompostiga oma kinnistul (valdaja jaoks tasuta tegevus). Tekkivad paberi- ja kartongijäätmed ning klaaspakend tuleb eramaja jäätmevaldajal viia avalikku mahutisse, mis on tasuta. Järele jääv segaolmejäätmete osa peaks olema jäätmeliigiti kogumisel niivõrd vähenenud, et tihedaks veograafikuks ei ole vajadust, seega mõistlik lükata veograafik kord kvartali peale, tasudes näitena 80 l mahuti puhul 6,04 €/kord. Kui kord kvartalis on segaolmejäätmete veoks ikka liiga tihe, on võimalik jäätmevaldajal kuni kahel korral aastas tühistada graafikujärgse veo teostamine andes sellest jäätmevaldajale teada enne graafikujärgset veopäeva. Vedude tühistamist saab teha kuni kahel korral kõikide tellitud jäätmeliikide osas.

Jäätmete liigiti sorteerimisest leiab rohkem infot Kliimaministeeriumi kodulehelt <https://kliimaministeerium.ee/liigiti-kogumine>.

Puugid on taas liikvel: kuidas kaitsta oma lemmikut?

Eestis esineb peamiselt kahte liiki puuke – võsapuuk (*ixodes ricinus*) ja laanepuuk (*ixodes persulcatus*). Nende aktiivseim tegutsemisperiood on aprillist oktoobrini. Puugid on eriti ohtlikud koertele, sest nad võivad levitada mitmeid haigusi, millest Euroopas levinumateks on puukborrelioos, babesioos, erlihhiios ja anaplasmoos. Kassid haigestuvad harvem, kuid ka neid võivad ohustada puukide poolt siirutatavad haigused – borrelioos, hemobartonelloos ja tularoemia.

Ravimiameti spetsialist Epp Ülevaino selgitab, kuidas oma lemmikut puukide eest kaitsta.

○ **REGULAARNE KONTROLL**
 Puugirohkkel ajal tuleb lemmiklooma karvake pärast igat jalutuskäiku üle kontrollida ja leitud puugid kiiresti eemaldada.

○ **KASUTA PUUGITÕRJEVAHENDIT**
 See on efektiivseim viis lemmiklooma kaitsmiseks puukide levitatavate ohtlike haiguste eest. Puukide ennetamiseks koertel, kassidel ja tuhkritel on võimalik kasutada mitmesuguseid ravimeid. Ravimid erinevad toimeaine, manustamisviisi ja toime kestuse poolest. Saadaval on nii käsimüügiravimeid kui retseptiravimeid, viimaseid saab loomale välja kirjutada loomaarst. Ravimid, mis toimivad puukide vastu, sobivad sageli ka mitmete teiste välis- ja siseparasiitide tõrjeks.

○ **RAVIMI VALIKUL ARVESTA LOOMA ELUVIISI**
 Pane tähele, et mõne puugivastase ravimi kasutamisel ei tohi sellega ravitud lemmikut lasta ujuma veekogudesse, kuna ravim võib olla toksiline kaladele või teistele vees elavatele olenditele. Vali puugivastane ravim vastavalt sellele, milline on sinu lemmiku elustiil. Tõrjevahenditest saab kasutada näiteks täpilahuseid, ravikaelarihmasid või tablette. Erinevatel ravimvormidel ja toimeainetel on erinevad omadused, sh näiteks toime kestus. Sobiva tõrjevahendi leidmiseks saad pidada nõu loomaarstiga.

Kuidas kaitsta oma neljajalgset lemmikut?

○ **TUTVU PÕHJALIKULT RAVIMI PAKENDIS OLEVA INFOLEHEGA VÕI PEANÕU SPETSIALISTIGA**
 Enne puugivastase ravimi manustamist oma lemmikloomale tutvum põhjalikult ravimi pakendis oleva infolehega ning veendu, et ravim on Sinu lemmikloomale näidustatud ja ohutu ning oskad seda loomale õigesti manustada. Kahtluse korral pea kindlasti nõu loomaarstiga või apteekriga.

Ka vaktsineerimist ei tohi unustada
 Vaktsineerimine on lihtne ja efektiivne meetod, et kaitsta oma lemmiklooma paljude ohtlike, surmaga lõppevate nakkushaiguste eest.

Looma vaktsineerimine on tõhusam ja odavam kui hilisem haiguse ravi. Samuti on vaktsineerimine väga palju ohutum kui vaktsiinivõõrutavate haiguste läbipõdemine. Mõnedele vaktsineerimisega välditavatele haigustele ravi puudub – näiteks marutaud, millele toimivat ravi ei ole ja millesse haigestumine lõppeb alati surmaga.

○ Eestis on kohustuslik ainult marutaudi-vastane vaktsineerimine, mida tuleb teha vähemalt iga kahe aasta järel. Teiste haiguste vastu vaktsineeritakse loomi omaniku soovil, võttes arvesse konkreetse looma elustiili ja riski haigustekitajatega kokku puutuda.

○ Ka reisiv loom peab olema vaktsineeritud. Enne välismaale reisimist tuleb varakult välja selgitada sihtriigi nõuded vaktsineerimisele – need võivad olla Eestis kehtivatest nõuetest erinevad, samuti peab arvestama, et esmakordsele vaktsineerimisele võib järgneda n-ö ooteaeg, mille kestel loomaga veel reisida ei tohi. Näiteks rakendub 21 päeva pikkune ooteaeg esmasel vaktsineerimisel marutaudi vastu, aga ka juhul, kui eelmise vaktsiini kehtivus on lõppenud enne järgmist vaktsineerimist.

○ Eriti tähelepanelik tasub olla, kui soovitakse reisida riikidesse, mis ei kuulu Euroopa Liitu – tuleb arvestada, et nendest riikidest Eestisse tagasi pöördumisel tuleb täita nõudeid, mis rakenduvad kolmandatest riikidest Eestisse toodud loomadele. Teatud riikidest tagasi pöördumisel ei piisa ainult kehtivast marutaudi-vastasest vaktsineerimisest, vaid peab olema määratud ka marutaudi antikehade tiiter vastavalt nõuetele.

Oma lemmiklooma vaktsineerides kaitsed mitte ainult enda lemmikut, vaid takistad oluliselt ka ohtlike nakkushaiguste levikut!

EPP ÜLEVAINO
 Ravimiamet

Meeldetuletus: linnu pesitsusrahu algab varsti

Kevad on peagi käes ning sellega koos algab ka lindude pesitsusperiood. See on aeg, mil meie tiivulised sõbrad vajavad rahu ja vaikust, et kasvatada oma järglasi. Seetõttu on oluline, et kõik valla elanikud oleksid teadlikud pesitsusrahust ja järgiksid selle reegleid.

Mis on pesitsusrahu? Pesitsusrahu on kokkuleppeline ajaline periood, mil kõige rohkem linde pesitsevad ning seetõttu tehakse metsa raietes paus. Looduskaitseasutuse kohasel on keelatud looduslikult esinevate lindude tahtlik häirimine, eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal. Hiiumaa raie eeskirjas on raierahu perioodiks kehtestatud ajavahemik 15. aprillist 15. juulini. Kuigi lindude pesitsusperioodi kõrgaja alguseks loetakse meie aladel aprillikuud, on paljud linnuliigid teinud oma pesaeluga algust juba veebruari lõpus või märtsi alguses. Tähelepanelik tuleb olla ka hiljem, kuna osadel lindudel on kaks pesakonda suve jooksul. Silmas tuleks ka pidada, et näiteks merikotka püsielupaigas viibimine on looduskaitseasutuse kohaselt keelatud veebruari keskpaigast kuni juuli lõpuni.

Miks on pesitsusrahu oluline? Metsalinnustiku arvukus on vähenenud ning nende kaitsmine on muutunud üha olulisemaks. Pesitsusrahu aitab tagada, et linnud saavad rahulikult pesitseda ja oma pojad üles kasvatada, mis omakorda aitab säilitada meie looduse mitmekesisust.

Kui sattud peale lindude häirimisele:

- Informeeri raie teostajat, et alal on pesitsevaid linde.
- Dokumenteeri olukorda: filmi, pildista või lindista.
- Kui raie teostaja raietgevust ei peata, siis tuleb pöörduda Riiginfo telefonil lühinumbri 1247, pesa hävitamise või häirimise asjus. Sealt edastatakse rikkumine juba Keskkonnaametile.

Kuidas saame aidata?

- **Vältige metsaraiet ja suuremaid ehitustöid** pesitsusperioodil, eriti vanemates ja linnurikkamates metsades.
- **Hoidke oma lemmikloomad kontrolli all**, et nad ei häiriks pesitsevaid linde. Eriti tähelepanelik tuleks olla kassiomanikel, kuna lennuvõimetud linnupojad on kerge saak.
- **Olge tähelepanelikud looduses liikudes** ja vältige lindude pesade läheduses viibimist.

Keskkonnaamet kontrollib pesitsusrahust kinnipidamist ning vajadusel rakendab meetmeid, et kaitsta meie metsalinnustik-

Meie metsad on lindudele olulised pesitsuspaigad.

Vanades laane- ja salumetsades võib pesitseda kuni 70 eri linnuliiki. Neid metsi asustavad linnud ka kõige tihedamalt, ühel hektaril pesitseb 7 või rohkem linnupaari.

Hoia metsalinde! Plaani metsatööd ajale, mil linnud ei pesitse.

#laslindlaulab #hoiamidaarmastad

ku. Teeme kõik koos pingutusi, et tagada lindudele rahulik ja turvaline pesitsusaeg.

Hoidkem liigirikkust ja austagem lindude pesitsusrahu!

KATRIN POST
 keskkonnaspetsialist

MESINIKE JA MEEHUVILISTE TEABEPÄEV

toimub laupäeval, 29. märtsil algusega kell 12.00 Palade Põhikoolis.

Teabepäev on osalejatele tasuta. Teabepäeva toetab kohaliku omavalduse programm.

Osalejate arv on piiratud kuni 30 inimest.

Osalemiseks on vajalik eelregistreerimine 28. märtsiks tel. 5228920

Päevakava:

11.45 – 12.00 Kogunemine

12.00 – 12.45 Erinevad meed ja nende segud (Katri Kaar)

12.45 – 13.30 Varroalestatõrje (Arvi Raie)

13.30 – 14.00 Energiapaus

14.00 – 14.45 (AHM Arvi Raie)

14.45 – 15.30 Emade lestakindluse suurendamine, lestakindel mesilasema (mesindamine töumesilas) (DMTÜ Alustame Algusest Koolituskeskuse lektor aniil Brant)

Ly Kokla
tel 522 8920

Kas põletamine on ikka vajalik?

Kevade saabudes algavad aiatööd ning paljudel tekib kiusatus aiajäätmeid põletada. Siiski tuleb meeles, et põletamine ei ole ainus ega ka parim viis neist vabanemiseks.

Aiajäätmed, nagu ka lehed ja peenrataimed, sobivad suurepärast kompostimiseks, aidates luua toitainerikast mulda. Kui puudub kompostimise võimalus, saate anda haljastusjäätmed üle ka jäätmevedajale vastava hinnakirja alusel. Tasub meele pidada, et ka oksa ei pea lõkkesse viskama – neid saab peenestada ning kasutada multšina peenarde vahel, et vältida umbrohtu ja parandada mulla struktuuri.

Kui siiski otsustad lõket teha, siis jälgí ohutusreegleid:

- Lõke peab olema hoonest ohutus kauguses, minimaalne kaugus hoonest ja muust süttivast materjalist on 8 meetrit.
- Puhasta lõkke ümbrus kergesti süttivast materjalist. Vajadusel kasta lõkke ümbrus enne veega märjaks, piira lõkkease kivide või pinnase valliga ning kasuta muid ohutust tagavaid võtteid.
- Arvesta naabrite, tuule tugevuse ning selle suunaga. Lõket tuleks teha Päästeameti soovitude kohaselt vaid nõrga tuulega – kui tuule kiirus on alla 5 meetri sekundis ja liiguvad vaid puude peenemad oksad. Suurem tuul tekitab kõrgemat tuleohtu riski. Samas ei ole soovitatav lõket teha täiesti tuulevaikselt päeval, sest lõkkest tekkiv toss võib naabrite õuele püsima jääda.
- Põlevat lõket tuleb pidevalt valvata ning hoida läheduses kustutusvahendeid. Pärast lõkke tegemist veendu, et tuli ja põlemisjäätmed on kustunud.

Lisaks tuleb järgida heakorra ja tuleohutuse nõudeid, sellest tulenevalt **on keelatud:**

- Jäätmete põletamine lõkkes.
- Kulu ja roostiku põletamine on aasta ringi (tuleneb tuleohutuse seadusest).
- **Lõkke tegemine, mis põhjustab liigset suitsu või on teistele häiriv, samuti ohtlik inimese elule, varale või keskkonnale.**

Mõtles keskkonnasõbralikult ja väldi tarbetut tossutamist – nii hoiad loodust ja austad kaasinimesi!

Teksti koostamisel on lähtutud tuleohutuse seadusest, sise- ministri määrusest „Lõkke tegemisele ja grillimiskohale esitavad nõuded“ ning Hiiumaa valla heakorra eeskirjast.

Turvalist kevade saabumist!

KATRIN POST
 keskkonnaspetsialist

Foto: Triinu Rajasalu

DEMENTSUSEGA INIMESTE LÄHEDASTE TUGIGRUPP

toimub 17. aprillil kell 11.00

Kärdla kultuurikeskuses, Rookopli 18.

Tugigruppi räägime dementsuse sümptomite märkamisest, konfliktivabast suhtlemisest, omastehooldajate enesehoiust ja paljust muust, mis inimestel südamele.

Kohapeal jagame infomaterjale.

Tugigruppi juhivad Hanna-Stiina Heinmets.

Eelregistreerimine: hseinmets@gmail.com või tel 5563 6076.

Üritus on osalejatele tasuta.

Esita kandidaat aasta õpetaja konkursile

Kuni 10. aprillini on kõigil võimalus esitada oma lemmik õpetaja, koolijuht, õppejõud, haridusse panustaja või haridustegu aasta õpetaja konkursile. Laureaadid kuulutatakse välja 4. oktoobril Pärnu kontserdimajas toimuval aasta õpetaja galal.

Aasta õpetaja konkursile saab kandidaate esitada haridusministeeriumi veebilehel <https://hm.ee/uudised/algas-kandidaadi-de-esitamine-aasta-opetaja-konkursile> hiljemalt 10. aprillil. Konkursile esitatud kandidaat peab vastama õpetaja kvalifikatsiooni nõuetele, mis tähendab magistrikaadi ja vastavat kutset ning eesti keele valdamist keelseaduses toodud nõuetest lähtuvalt.

Konkursi parimatele määrab vabariigi valitsus riikliku aastapreemia suuruses 10 000 eurot ning elutööpreemia suuruses 65 000 eurot. Auhinnad antakse üle vahetult enne rahvusvahelist õpetajate päeva, 4. oktoobril Pärnu kontserdimajas toimuval aasta õpetaja galal „Eestimaa õpib ja tänab“. Sündmus toimub juba 13. korda ning selle eestvedajateks on Haridus- ja Teadusministeerium ning Eesti Haridustöötajate Liit. Pidulikku galat saab jälgida Eesti Televisiooni otseülekandes.

HARIDUS- JA TEADUMINISTEERIUM

Kõrgessaare ja Käina piirkonna ehitusspetsialistina alustas Kalle Virkus

Alates selle aasta veebruarist töötab Hiiumaa Vallavalitsuses Kõrgessaare ja Käina ehitusspetsialistina Kalle Virkus.

Kalle on sündinud ja kasvanud Tallinnas, kuigi suguvõsa juured on Vändra kandis. Hiiumaal käis ta esimest korda 40 aastat tagasi vennal külas, mil too siin arstina töötas. Oma esimesel töökohal Maaehitusprojekti oli Kalle projekteerijana osaline Käina kultuurikeskuse ehitusel, mis tol ajal oli EPT kontorihoone. Hiiumaale elama kolis Kalle neli aastat tagasi. Hariduselt ja mõttelaadilt on Kalle insener. Suurema osa tööelust on ta olnud tegev ehitusega seotud ettevõtetes, väikeste ekskursiividega mõnele ekstrapagantsemale ametile nagu näiteks programmeerimine, välis teenistus ja reklaamindus. Viimased 15 aastat oli ta ametis Tartu Regiooni Energiaagentuuris, aga Hiiumaalt Tartusse on väga pikk maa isegi kui suure osa ajast saab kaugtööga hakkama. Kui päevatööst väheks jääb, siis oma vaba aja arvelt tegeleb Kalle väiksemal viisil ka ehitusjärelvalvega.

Ilmavaatelt on Kalle veendunud roheline. Ta püüab võimalikult vähe koormata järele jäänud loodust. Ta omab konkreetset vaadet energeetikale ning mis sellega tegema peaks. Samuti peab Kalle au sees taas- ja lõpuni kasutust. Ka tema hobid on rohelisepoolsed – puutöö, purjetamine ja koorilaul. Hobiharidustena on ta omandanud mööblirestaatori ja väikesadama spetsialisti oskused. „Ehk läheb tarvis,“ tõdes Virkus.

Kalle Virkusega saab ühendust telefonil 5379 2228 ja e-postil kalle.virkus@hiiumaa.ee.

TRIINU RAJASALU

Hiiumaa kirjandusfestival 2025, mis sel aastal toimub 5.–8. juunil, kuulutab välja luulevõistluse „Nuutri jõe ööbik“

Omaloominguvõistlusele oodatakse vabas vormis kodukohaluid! Pange paberile tunded ja mõtted oma kodukoha inimeste, looduse, ajaloo, eripära või väärtuste kohta. Julgustame ka neid autoreid, kel luuletused sahtlisse pidama on jäänud, neid sealt välja võtma ja võistlusele saatma. Ootame põnevusega!

Auhindamisele tuleb kolm vanuseastet: 7.–9. klass, gümnaasium ja täiskasvanud.

Auhinnafondis on väärtkirjandus ning parimad luuletused avaldatakse Hiiu Lehes.

Hiiukeelse luule eest on ette nähtud eriauhind.

Luuletused märksõnaga „Kirjandusfestivali 2025 luulevõistlus“ palume saata Kärdla sünnipäevaks, 1. maiks aadressil tiuheldema@gmail.com.

Tulemused tehakse teatavaks kirjandusfestivalil pühapäeval, 8.06 Hiiumaa muuseumis Vabrikuväljakul.

muuseumis Vabrikuväljakul.

Saabunud töid hindab asjatundlik ja kirjandushuviline žürii, kuhu kuuluvad kirjandusega tihedalt seotud inimesed.

Kirjandusfestivali korraldavad MTÜ Hiiufest, MTÜ Hiiumaa Teabekapital, Kärdla Kultuurikeskus, Kärdla Raamatukogu, Hiiumaa Arenduskeskus / turismiklaster, Hiiumaa Kino jpt.

Festivali programmiga saab peatselt tutvuda lehel <https://hiiumaa.ee/sundmus/hiiumaa-kirjandusfestival-2025/>.

Puuetega inimeste huvikaitse 2025. a Hiiumaa toetusvoor

Hiiumaa Vallavalitsus kuulutas välja toetusvoor „Puuetega inimeste huvikaitse 2025 Hiiumaal“.

Taotlejaks võivad olla Eesti Vabariigis registreeritud mittetulundusühingud ja sihtasutused, kelle liikmeks ei ole või kelle asutajaks ei ole riik või kohaliku omavalitsuse üksus.

Toetusvooruga käigus jagatakse 18 000 eurot, mille eraldas Hiiumaa Vallavalitsusele SA Eesti Puuetega Inimeste Fond, eesmärgiga rahastada organisatsioone, kes oma tegevusega seisavad Hiiumaa puuetega inimeste õiguste eest või korraldavad sellesisulisi tegevusi.

Taotluse eesmärk peab olema seotud puuetega inimeste ja nende lähedaste huvide kaitse ja esindatusega Hiiumaal.

Toetatakse taotluseid, mis:

- edendavad kohalikke ja piirkondlikke algatusi puuetega inimeste huvide kaitsmisel;
- suurendavad puuetega inimeste huvide kaitse teemasse panustavate ühenduste vahelist koostööd (sh edendavad võrgustikupõhist koostööd);
- aitavad kaasa puuetega inimeste huvide kaitsmisega tegelevate organisatsioonide võimekuse tõstmisele Hiiumaal;
- tõstavad kogukonna teadlikkust puuetega inimestest ja nende õigustest;
- aitavad kaasa puuetega inimeste ja nende perede jõustamisele;
- aitavad kaasa puuetega inimeste kaasatuse ja kaasamise suurendamisele ühiskonnas.

ellu sealhulgas otsustusprotsessidesse läbi ühistegevuste ja avalikkuse teavitamise.

Toetuse piirsumma on 7000 eurot ja projekti omafinantseering peab olema vähemalt viis protsenti projekti kogumaksumusest.

Toetusvooruga abikõlblik periood on 1. maist 30. novembrini 2025.

Taotluste esitamise tähtaeg on **10. aprill 2025**. Taotlus esitatakse kas digitaalselt allkirjastatult aadressile valitsus@hiiumaa.ee või paberikandjal Hiiumaa Vallavalitsuse aadressile Keskväljak 5a Kärdla 92413 Hiiumaa vald Hiiu maakond.

Lisainfo ja kontakt: Kairi Priit, kairi.priit@hiiumaa.ee.

Otsime tublisid täiskasvanud õppureid, koolitajaid, vahvaid õpitegusid ja õppijasõbralikku tööandjat

Igal aastal toimub vabariigis täiskasvanudhariduse konkurss, et selgitada välja tublid täiskasvanud õppurid, täiskasvanute koolitajad, vahvad avalikkusele tehtud õpiteod ning need tööandjad, kes võimaldavad ja soodustavad töötajate õppimist. Nii toimub ka meil Hiiumaal oma sarnane konkurss, et me leiaksime endi hulgast üles need tublid inimesed ja organisatsioonid, kelle hulgast valida nominendid vabariiklikule konkursile.

Eelmisel, 2024. aastal sai Hiiumaa aasta õppijaks Piret Rajaveer, kes 40-aastasena lõpetas põhikooli; eripreemia sai Martin Pöder, kes politseiniku karjääri kõrvalt õppis tervise-

kõrgkoolis erakorralise meditsiini tehnikuks. Aasta koolitaja tiitli sai Tarmo Rajang kutseliste kalurite koolitamise eest; õppijasõbralikuks tööandjaks osutus Palade lasteaed ning parima õpiteo tiitli sai Hiiumaa turismiklaster koolitussarjaga „Giidide kolmapäevad“.

Sellel aastal otsime taas kandidaate. Nende inimeste ja organisatsioonide leidmiseks vajame kõikide abi, et iga väärt tegu saaks tähelepanu. Kandidaate saab esitada elektrooniliselt, kui täita ära vastav ankeet ja saata see aadressile annely.veevo@hiiumaa.ee või he-

HARIDUS- JA TEADUMINISTEERIUM

listada telefonil 527 5995. Ankeedid on kättesaadavad aadressil <https://andras.ee/>.

Elukestva õppe edendamise ja tunnustamise eesotsas on Eesti täiskasvanute koolitajate assotsiatsioon Andras, kes on koolitusega tegelevate organisatsioonide katusorganisatsioon ja kellel on igas maakonnas koordinaatorid. Hiiumaa koordinaatoriks on Kärdla Raamatukogu juhataja Annely Veevo.

Vestlusõhtud lastevanematele

Kord kuus toimuvad erinevates Hiiumaa haridusasutustes vestlusõhtud lastevanematele.

Esimene vestlusõhtu toimus 20. veebruaril Palade lasteaia, kus arutleti koolivalmiduse üle. Vestlusõhtul vedasid pikaajase kogemusega pedagoogid Reet Sauer ja Heli Tomson ning vestlusõhtul osales 19 lapsevanemat. Muuhulgas rõhutasid esinejad, et lapse kooli minek on muutus kogu perele, eriti kui peres esimene laps kooli läheb. Kooli mineva lapse puhul on oluline füüsiline, vaimne ja sotsiaalne valmisolek. Samuti on lapsele olulised rutinid ja päevaplaan, sealhulgas kindel magamineku aeg. Hästi oluline on lapse jaoks hommikusöök ning tervislik toitumine laiemalt. Pedagoogid rõhutasid, et lapsevanem on koolile ja õpetajale partner ning koostööd tehes ühise eesmärgi nimel, seetõttu on oluline koostöö ja üksteisega suhtlemine.

Teine vestlusõhtu toimus 26. märtsil Käi-

na koolis, seda vedas Monika Lige ning teemaks oli „Kuidas mõista ja toetada oma last?“. Vestlusõhtu oli suunatud kooliealiste lastevanematele.

Kolmandat vestlusõhtut, mis toimub 24. aprillil, juhivad TÕ logopeedia eriala magistrant Ave Ungro, kes jagab praktilisi nõuandeid, kuidas kolme- kuni viieaastaste laste kõnet lihtsalt arendada.

Lastevanemate vestlusõhtud toimuvad kord kuus läbi aasta erinevates haridusasutustes ning keskenduvad erinevatele aktuaalsetele teemadele. Üks osa vestlusõhtust koosneb õhtu eestvedaja ettekandest ning teine osa aktiivsest arutelust. Vestlusõhtute teemad ja toimumisaegade kohta leiad infot valla sotsiaalmeediast ning kodulehelt. Lastevanemate vestlusõhtu on üks vanemlushariduse töörihma üks väljunditest, et kohalikud spetsialistid jagaksid kogukonnas-

Vestlusõhtu Palade lasteaia koolivalmidusest, mida vedasid pedagoogid Heli ja Reet.

le praktilisi teadmisi ja oskuseid.

ANNI ÜKSIK

laste heaolu spetsialist
5395 9537
anni.uksik@hiiumaa.ee

Renoveerimisseminar saarte korteriühistute ja omavalitsuste esindajatele

4. aprillil toimub Kuressaares Gospas renoveerimisseminar korteriühistute ja kohalike omavalitsuste esindajatele. Üritus on osalejatele tasuta.

 Seminari eesmärk on pakkuda praktilisi teadmisi ja ideid, kuidas kasutada olemasolevaid toetusprogramme ning muuta kortermajad energiatõhusamaks. Samuti on see suurepärane võimalus kogemuste vahetamiseks ja nõu saamiseks valdkonna ekspertidelt.

 Päeva jooksul käsitletakse riiklikke meetmeid hoonete rekonstrueerimiseks ning vaadeldakse korteriühistute toetuste protsessi. Jagatakse edulugusid renoveerimisprojektidest ning tutvustatakse praktilisi ehitus- ja küttelahendusi.

 Seminari lõpetab paneeldiskussioon „Kuidas kiirendada renoveerimist saartel?“.

 Registreerimine on avatud kuni 28. märtsini. Vaata lisa: [eisea.org/uudised](#).

 Seminari korraldavad Saarte Energiaagentuur ja Saare Arenduskeskus.

SAARTE ENERGIAAGENTUUR

LEADER taotlusvoor avanes 24. märtsil

Taotlusvooru avamine: **24.03.25 kell 10.00**.

 Taotlusvooru sulgemine: 04.04.25 kell 16.00.

 Avatud on **meetmed**:

- Meede 1: ettevõtluse arendamine (investeeringud). Maht 200 000 €
- Meede 2: kogukondade arendamine (investeeringud). Maht 180 000 €

Registreeru nõustamisele:

 E-post: info@kogu.hiiumaa.ee

 Sissepääs Sadama tänavalt

Aadress: Vabrikuväljak 1, Kärkla, II korrus Tuba 16 ja 17

Nõustamine: E-R 10.00–16.00

 Rohkem infot leiad siit: <https://kogu.hiiumaa.ee/abiks-taotlejale/taotlusvoorud/>

Hiiumaa eakate kevadsuvised üritused

Hiiumaa PÜ valmistub suveks ja on plaani võtnud mõned üritused, mis hõlmavad kogu saare eakaid. Esimene suurem kokkusaamine toimub **27. aprillil**, mil toimub **KEVADKONTSERT Kärkla kultuurikeskuses**, algusega **kell 12.00**. Esinevad oma saare krap-sakad memmed-taadid, Tiina Tantsustuudio toredad tüdrukud, puhkpill ja üht-teist veel. Et kõik ikka ilusasti kohvilauda ära ma-huks ja kohale saaksid, oleks hea **nimi kirja panna 17. aprilliks**. Va-jadusel sõidavad bussid.

Memme-Taadi perepäeva sel suvel ei toimu. Suvel on saarel palju üritusi, soovime head nautimist. **Ekskursioonile** läheme ka sel aastal lõunanaabrite juurde, sihtkohaks **Kuramaa** Ida-Lätis 6.–8. septembril, praegu on veel mõned vabad kohad. Kõikidele üri-tustele oleks soovitatav aegsasti registreeruda, kui on soov osa võtta. Nime saab kirja panna ikka päevakeskustes, sealt saab ka täpsema informatsiooni mõlema ürituse kohta.

 Soovime kõikidele sündmusterohket suve. Kohtumiseni!

HIIUMAA PÜ JUHATUS

DETAILPLANEERINGUD

Suureranna küla Einmanni kinnistu detailplaneeringu koostamise algatamine

 Hiiumaa Vallavalitsuse 19.02.2025 korraldusega nr 95 algatati Suu-ranna küla Einmanni (katastritunnus 39201:001:0421) kinnistu de-tailplaneeringu koostamine ja väljastati lähtetingimused.

 Detailplaneeringuga kavandatakse määrata krundile ehitus-õigus elamu ja abihoonete püstitamiseks (üks üksikelamu ja kaks kõrvalhoonet ehitisaluse pinnaga kokku 400 m²), teede ning liiklus-korralduse põhimõtete planeerimine, tehnovõrkude ja -rajatiste pai-gutuse määramine, servituutide ja kitsenduste vajaduse määrami-ne, arhitektuursete tingimuste määramine hoonetele.

 Algamise otsuse ja väljastatud lähtetingimustega saab tutv-u-da töö ajal Hiiumaa vallavalitsuses (Keskväljak 5a, Kärkla) ja Hiiu-maa Vallavalitsuse avalikus dokumendiregistris.

Suureranna küla Männiku kinnistu detailplaneeringu koostamise algatamine

 Hiiumaa Vallavalitsuse 19.02.2025 korraldusega nr 96 algatati Suu-reranna küla Männiku (katastritunnus 39201:001:0456) kinnistu de-tailplaneeringu koostamine ja väljastati lähtetingimused.

 Detailplaneeringuga kavandatakse määrata krundile ehitus-õigus elamu ja abihoonete püstitamiseks (üks üksikelamu ja kaks kõrvalhoonet ehitisaluse pinnaga kokku 400 m²), teede ning liiklus-korralduse põhimõtete planeerimine, tehnovõrkude ja -rajatiste pai-gutuse määramine, servituutide ja kitsenduste vajaduse määrami-ne, arhitektuursete tingimuste määramine hoonetele.

 Algamise otsuse ja väljastatud lähtetingimustega saab tutv-u-da töö ajal Hiiumaa vallavalitsuses (Keskväljak 5a, Kärkla) ja Hiiu-maa Vallavalitsuse avalikus dokumendiregistris.

 Rookopli tn 18 katastriüksuse detailplaneeringu eskiisi avalik väljapanek

Hiiumaa Vallavalitsus korraldab Kärkla linna Rookopli tn 18 katastriüksuse detailplaneeringu

 (katastritunnus 20501:001:0168) eskiisi avaliku väljapaneku **10. ap-rill–10. mai 2025** tööajal Hiiumaa vallavalitsuses (aadress Keskväl-jak 5a, Kärkla linn, Hiiumaa vald) ja valla veebilehel.

 Planeeringu eesmärgiks on välja selgitada Rookopli 18 kinnistu-le (katastritunnus 20501:001:0168) maksimaalse ehitusmahu ula-tus ning kaasnevad kitsendused, mis annaksid kultuurikeskuse ideeprojekti kavandamiseks piisava täpsusega raamistiku, jättes samas võimalikult suures ulatuses vabadust lennukate kontsept-sioonide läbimängimiseks ning hilisemaks realiseerimiseks. Ole-masolev kultuurikeskuse hoone on amortiseerunud ning soov on läbi detailplaneeringu määrata antud asukohale sobiva kaasaegse kultuurikeskuse hoone püstitamiseks vajalikud tingimused, mis jäävad aluseks kultuurikeskuse arhitektuurikonkursi läbiviimisel. Detailplaneeringuga muudetakse kehtivat üldplaneeringut luba-tud uue hoone kõrguse piirangu ületamiseks.

 Avaliku väljapaneku jooksul on igal isikul õigus avaldada detail-planeeringu kohta arvamust kirjalikult valitsus@hiiumaa.ee

 Detailplaneeringu eskiisi avalik arutelu toimub **30. mai 2025 kl 11.00** Hiiumaa vallavalitsuse majas (Keskväljak 5a, Kärkla).

KODU OOTAVAD KASSID HIIUMAA KODUTA LOOMADE TURVAKODUS

TOM

Sünd: 2020

Sugu: isane (kastreeritud)

MAŠA

Sünd: 2017

Sugu: emane (steriliseeritud)

JUSS

Sünd: 2019

Sugu: isane (kastreeritud)

Rohkem infot: www.hiiumaaloomad.ee

HIIUMAA SOTSIAALKESKUS

Kõrgessaare päevakeskus

 ○ E kl 9–10.30 *line*-tantsu treening. Ju-hendab Katrin.

 ○ E kl 10.30–12 toolitantsu treening. Ju-hendab Katrin.

 ○ E kl 14–15 lauluansambli proov. Juhen-dab Aave.

 ○ E kl 15–16 tugitooliteater.

 ○ T kl 14–15 tervisevõimlemine. Juhendab Stella.

 ○ K kl 11–12.30 *line*-tantsu treening. Juhendab Katrin.

 ○ K kl 12.45–14.15 seeniortantsuring. Juhendab Katrin.

 ○ K kl 14.30-15 pilates (videotreening).

 ○ Kuni 4. aprillini päevakeskuse saalis avatud tööpäevadel kl 10–15 Maiu Aasma käsitööde näitus. Tasuta.

 ○ 2.–3. aprill väljasõit Pärnusse. KOHAD TÄISI!

 ○ E, 7. aprillil kl 12.30–14 Kõrgessaare III hooaja mälumängu IV voor.

 ○ N, 10. aprillil kl 13 ja R, 11. aprillil kl 9 tsemendist õuevormide tegemise töötuba. Osalustasu kokku 10 eurot.

 ○ T, 15. aprillil kl 10–12 kokkamine eakatega.

 ○ N, 17. aprillil kl 13 koosviibimine päevakeskuses.

 ○ Transport: kl 12 Rootsi, Pihla, kl 12.30 Lauka, Viskoosa. Loeng „Dementsuse sõprade infotund“. Hanna-Stiina Heinmets.

 ○ N, 17. aprillil alates kl 12, R, 18. aprillil alates kl 9 massaažitee-nus. Eelnev registreerimine – Sigrid, tel 529 7429.

 ○ T, 22. aprillil kl 9 ja N, 24. aprillil kl 9 nahast suuremate käe-kottide tegemise töötuba. Osalustasu 20 eurot; KPNK Vikerkaar-e liikmetele 10 eurot.

 ○ R, 25. aprillil väljasõit Käina ujulasse. Ujulas viibimine kl 11–13, vesivõimlemine kl 11 (juhendaja Helin Kääramees), jõusaali kasu-tamine. Osalustasu 6 eurot. Transport: kl 10 Kõrgessaare, Lauka, Viskoosa, kl 10.25 Kärkla.

 ○ E, 28. aprillil väljasõit Tallinna (Energia Avastuskeskuses foto-jaht, planetaariumietendus, kontaktloomaad „Papagoide para-diis“, vaaterattal Tallinna vaatlemine). Osalustasu 35 eurot; KPNK Vikerkaare liikmetele 15 eurot.

 ○ 3.–5. juuni väljasõit Eesti-Läti piirialadele. Päevakava ja osalus-tasu täpsustamisel.

 ○ 18. juulil väljasõit Hiiumaa laiule. Päevakava ja osalustasu täp-sustamisel.

 ○ Lisainfo, registreerimine ja transpordivajaduse teatamine Ka-trin tel 5333 9472.

 ○ Kõrgessaare päevakeskuses saab pesta pesu ja käia duši all, eelnevalt kokku leppida Inna tel 504 2292.

Hellamaa Perekeskus

 ○ K kl 12 saavad kokku Pühalepa lustilised erinevateks tege-vusteks.

 ○ N, 10. aprillil kl 18 selle hooaja viimane mälumänguõhtu.

Emmaste Päevakeskus

 ○ Bussiga minek Hiiumaa eakate kevadkontserdile, mis toimub 27. aprillil kl 12 Kärkla kultuurikeskuses. Kohvilaud.

Huviringid

 ○ E, N kl 9 võimlemine Emmaste päevakeskuses.

 ○ T kl 13.30 toolitants Emmaste päevakeskuses.

 ○ K kl 11 jututuba Emmaste päevakeskuses.

 ○ K kl 11 käsitööring Emmaste vaba aja keskuse käsitöötoas.

 ○ Leisu piirkonna eakate kokkusaamine kaks korda kuus (kon-takt Aivo Härm, tel 503 1734).

 ○ Juuksur 15. aprillil kl 13, vastuvõtt elavas järjekorras.

 ○ Pediküür 7. ja 26. aprillil. Eelregistreerimisega.

 ○ Päevakeskuses on võimalik kasutada pesumasinat ja duši (3 eurot/kord).

 ○ Ürituste ja huviringide info: Eve Ellermäe, tel 5376 4040.

 ○ Transpordivajadus ja teenustele registreerimine: Aimi Jaarma, tel 514 4327.

 ○ Omastehooldajad kohtuvad 22. aprillil kl 15 sotsiaalkeskuse tegevustoas.

MEIE SEAST ON LAHKUNUD

VALENTINA VIITAMEES

RUTH LUUKAS

URVE TEDER

HELGI EDASI

MAILI VALDMANN

EHA REMMELKOOR

RAIN KOTTER

EVO KAHA

KONSTANTIN PAAR

KALJU ULPUS

OTTO NITTIM

NÄITUSED

HIIUMAA MUUSEUMI PIKK MAJA

avatud E-R 10-17, L 10-15
Uus näitus Pikas Majas „Hiiumaa imelised ülsed“.
Pika Maja II korrusel on haarav püsinäitus „Kärdla-rootsi küla, saksa alev, eesti linn“. Avatud meenepood ja laste mängutuba.

Pikk Maja on suurepärase koht temaatilisteks sünnipäevapidudeks, koosviibimisteks ja seminaride ning konverentside korraldamiseks. Küsi rohkem infot!

R. TOBIASE MAJAMUUSEUM, MIHKLI TALUMUUSEUM ja TAHKUNA TULETORN on avatud ettetellimisel! info@hiiuamuseum.ee, +372 463 2091.

KÄRDLA KULTURIKESKUSE GALERII

Näitleja **Markus Habakuke** (Kuressaare Teater) looming.

KÄRDLA LINNARAAMATUKOGU

Raamatunäitus „Murdekirjandus“ aprillikuus. Näitusel saab tutvuda hiiukeelse

kirjanduse eripäraga, mis peegeldab Hiiumaa omaaegset kultuuri ja ajalugu.

SÖRU MUUSEUM

Lisandunud on uus näitus **tantsutaat Ullo Toomist**.

Teised näitused: püsinäitus „Taasleitud asjad“, „Mootorpurjeka Alar lugu“, Valdek Alberi karikatuuridenäitus „Hapukurgihooaeg“.

Avatud esmaspäeviti kl 10–16 ja ürituste ajal, muidu kokkuleppel. Tel 5376 4040, sorumuuseum@hiiumaa.ee.

ELAMUSKESKUS TUULETORN

Muuseumiala, kohvik Ruudi ja spordikeskus avatud E-R 15–21, L-P 12–21.

Kuni 6. aprillini Tuuletorni galeriis **Eve Viidalepa** näitus „Sookurgede sonaat tuules“.

Alates 10. aprillist Tuuletorni galeriis **Tiina Ojaste** näitus „Tuulest viidud“. Lisainfo 5350 5028.

31. maini Tuuletorni muuseumialal näitus „Aurupunk ja ämblikuvõrgud“.

Eesti Raamat 500 pühendatud sündmused ja näitused Kärdla Linnaraamatukogus

Vestlusringid kuu viimasel teisipäeval kell 11.00, v.a suvekuudel

30.01 raamat vs ajakiri
25.02 esikteos
25.03 fotokogu
29.04 illustatsioon
27.05 järjehoidja
30.09 saaga
28.10 ulmekirjandus
25.11 valm
30.12 ööraamatukogu

Veel sündmusi

14.03 emakeelepäev
21.03 üle-maailmne luulepäev
1.06 Hiiumaa lastefestival Kärdlas
6. - 8.06 Hiiumaa kirjandusfestival Kärdla vabrikuväljakul
08.09 rahvusvaheline lugemistund
13.10. - 16.10 romaaninädal
20. - 30.10 raamatukogupäevad
23.10 Eesti raamatu päev/paikkonna lugu kirjasõnas
14.03.2026 emakeelepäev/
Eesti Raamatu Aasta lõpetamine

Kogu aasta vältel toimub kõikides Hiiumaa raamatukogudes tähemäng ja 01.05. - 31.10 avasta Eesti raamatukogusid templimäng

Näitused ja väljapanekud

Jaauar
Vaapo Vaher – 80
Fred Jüssi – 90
Veebruar
Jaan Kross – 105
Jüri ja Ülo Tuulik – 85
Ott Arder – 75
Märts
Piirkonna lugu kirjasõnas (koduloo raamatud)
Aprill
Murdekirjandus (hiiukeelsed raamatud)
Mai
Kristiina Kass – 55
Anti Saar – 45
Juuni
Kadri Hinrikus – 55
Eesti noortekirjandus
Juuni - august
Kärdla raamatukogu vanimad lasteraamatud
Pibel ja palveraamat
Juuli
Indrek Hargla – 55
August
Andrus Kivirähk – 55
September
Kärdla raamatukogu vanimad raamatud
Oktoober
August Mäik – 125
November
Albert Uustulind – 100
Voldemar Panso – 105
Detsember
Arvo Valton – 90

KONTSERT-TÄNUÕHTU
“Kärdla Koolile klaver”
7. aprill kell 17.30–19.00
Kärdla Koolis
Teeme kummarduse kõikidele hooandja toetajatele, kelle annetustest saime 2024 aasta kevadel koolile valge tiibklaveri.
Kahapeal on võimalik teha annetusi, mida kasutame klaveri häälestamiseks ja järgmisteks kultuurisündmusteks.
Esineb Johan Randvere
Johan Randvere on pianist, saatejuht ning klaveriõpetaja Tallinna Muusika- ja Balletikoolis. Ta on esinenud erinevate koosseisudega paljudes Euroopa riikides ja Ameerikas, käesoleval hooajal tulevad kontserdid Leedus, Belgias, Hollandis ja Norras.
Kõlab Chopin, Beethoven, Kõrvits jt.
KÄRDLA KOOL

SÜNDMUSED

MÄRTS

K, 26. märts

kl 18 **Noor Tipu Tegija** 2024/2025 karikasarja VI etapp Tuuletornis. Lisainfo tel 5647 5772.

N, 27. märts

kl 11–11.45 **väikelaste mänguring** Kersti Ojasalu juhendamisel Kärdla nukuteatris.

kl 16.30 **reisimuljete õhtu** Käina raamatukogus – Roheneemesaared. Reisimuljeid jagab Kerli Varrik.

R, 28. märts

kl 19 **Hiiumaa Kino: „Kikilipsuga mässaja“** Valgu seltsimajas. 6 €/7 €, hiiumaakino.ee.

L, 29. märts

kl 14–16 **seltskonnalaulude kooslaulmine louluidlastega** Helen Kõmuse eestvedamisel Kärdla nukuteatris.

P, 30. märts

kl 12–14 **sushi-koolitus** Kärdlas Kärdla noorte- ja spordikeskuses, 45 €. Lisainfo <https://www.facebook.com/events/1338859700766334/>

kl 12–15 **kassitoe avatud uste päev** Hiiumaa koduta loomade turvakodus Kõrgessaare mnt 2, Kärdla.

kl 15–16.30 **Lottemaa kontserttuur „Vallatud viisid ja vulisevad veed“** Kärdla kultuurikeskuses. Piletid 15 € – 19 € Fientast ja enne algust kohapealt
kl 18.30–20 **kundalini** jooga Stiina Küti juhendamisel Kärdla nukuteatris. Lisainfo tel 520 4620.

kl 18 **MIDA mehed ARVAVAD, et NAISED TAHAVAD...!** üritustesarja lõpupidu Hiiumaa Pruulikoja Restos

R, 4. aprill

4.–20. aprill **Kärdla autoorienteerumine**. Lisainfo ja registreerimine: joonas@seiklusministeerium.ee, seiklusministeerium.ee/kardlaao25.

kl 18 **kellamängu kontsert „Hingele pai“** – Põltsamaa käsikellade ansambel Helisev Tremolo. Kaastegev on Suuremõisa kooli laste käsikellade ansambel. 5 €, Suuremõisa lossis. Lisainfo ingrid@hak.edu.ee, 515 8381

L, 5. aprill

kl 16 **kellamängu kontsert „Hingele pai“** – Põltsamaa käsikellade ansambel Helisev Tremolo Hiiumaa muuseumi Pikas Majas. 5 €.

kl 19 „**Biit peale ja tuled kustut**“ 21+. hind 25 €, Tuuletorni Bowling, lisainfo tel 5350 5028.

P, 6. aprill

kl 12–15 **kassitoe avatud uste päev** Hiiumaa koduta loomade turvakodus Kõrgessaare mnt 2 Kärdla. Lisainfo <https://www.facebook.com/profile.php?id=100057411821329>

E, 7. aprill

kl 17.30 **kontsert-tänuõhtu „Kärdla Koolile klaver“** Kärdla Koolis. Esineb Johan Randvere. Kohapeal on võimalik teha annetusi.

T, 8. aprill

kl 19 „**Laul kevade vihmana kulda**“. Kärdla Koolis kohtuvad 5 laulukollektiivi, et lauluga kevad tuua. Lisaks Kärdla Koolis tegutsevatele MUK, LAK ja Kärdla Kammerkoorile ühineb lauludeks Pühalepa Mudilaskoor (dirigent Külli Kreegi) ja Käina Naiskoor (Ragne Rüütelmaa). Tasuta.

K, 9. aprill

kl 18 **loolemängu koolitus noortele ja naistele** Hiiumaa Pruulikoja Restos.
kl 19 **etendus „Minu noor naine“**. Hendrik Normann ja Desiree Mumm Kärdla kultuurikeskuses. Piletid 26 €/23 € piletikeskus.ee/et/e/x33gws ja kultuurikeskuses kohapeal.

kl 18 **ujumisvõistlus koolinoortele „Rekordite sadu“** Käina ujulas, lisainfo tel 518 9693.

N, 10. aprill

kl 18 **mälumänguõhtu** Hellamaa perekeskuses.
kl 18 **Tiina Ojaste** näituse „Tuulest viidud“ avamine Tuuletorni galeriis, lisainfo tel 5350 5028.

R, 11. aprill

Uuskasutuskeskuse kogumising Hiiumaal
kl 11.30–11.45 Suuremõisa Uue tänava kortermajade vahel,
kl 12.00–12.30 Käina Rannu pubi parklas,

kl 13.30–14.00 Viskoosa Tervisemaja parklas

kl 14.30–15.30 Kärdla Selveri juures Lisainfo: <https://www.facebook.com/events/686877063759648>, uuskasutus.ee

kl 18 **KUU Kiirturniir**, kiirturniiride hooaja lõpetamine Tuuletorni Bowlingus, lisainfo tel. 53 50 50 28

kl 19 **Kärdla mälumäng** Hiiumaa Pruulikoja Restos

L, 12. aprill

kl 12–14 **Väike Taibu Teaduskool „Kõik munast“** Palade Loodushariduskeskuses. Osalussoovist teada anda paladelhk@gmail.com. 5 €

kl 17–18 **Kirikukontsert „Hingele pai“** Pühalepa kirikus, Märjamaa segakoor Rello. Lisainfo tel. 56210324. Tasuta

12.–19. aprill **Hiiumaa Restoranide Nädal** hiiumaa.ee/restoranidenadal/
12.–20. aprill **Koolivaheaja Muna-depühade mäng** Tuuletornis, lisainfo tel. 5350 5028

P, 13. aprill

kl 12–15 **Kassitoe avatud uste päev** Hiiumaa koduta loomade turvakodus Kõrgessaare mnt 2 Kärdla. Lisainfo <https://www.facebook.com/profile.php?id=100057411821329>

E, 14. aprill

kl 18 **lauakaunistuste töötuba ja kombestik „Suled ja ilud“** Tuuletornis. Töötoa viib läbi Ann Hadje, lisainfo tel 5350 5028.

T, 15. aprill

kl 19–20.30 **Naaditeatri etendus „Pime tuba“** Kärdla kultuurikeskuses. Piletid 5/7 € müügil Kärdla kultuurikeskuses. Lisainfo <https://kultuur.hiiumaa.ee/kultuur/kalender/3717>.

N, 17. aprill

kl 18 **õhtusöök 12-le „Pikk laud vee all“** Tuuletornis, lisainfo tel 5350 5028.

R, 18. aprill

kl 19–21 **lihavõtted / Riste Sofie Käär**. Utopia nr 9, Sadama tee 2 Kõrgessaare. 5 €. Lisainfo <https://fb.me/e/7K4SqLfUZ>

kl 23 **Hiiumaa kevadpidu** Carribas.

Carriba Club, Lõokese 14, Käina. 10 €. Lisainfo <https://www.facebook.com/events/604662109072365/>.

18.–19. aprill **tenniseturniir „Paarist baarini“** Hiiumaa spordikeskuses. Lisainfo <https://www.tenniseturniirid.ee/>, tel 5744 6644.

L, 19. aprill

kl 9 **matkaja väljakutse: Hiiumaa matkatee 232 km. III etapp** Tahkuna tuletorn–Kapasto metsaonn. Lisainfo Kaie Pranno, Emmaste NK ja KT rühmavanem, kaie.pranno@gmail.com, tel 5628 8687.

kl 10 **kettagolfivõistlus Kivipalu Open 2025** Allika külas lambakarjamaadel. Lisainfo <https://fb.me/e/7ENC9Qp9e>.

P, 20. aprill

kl 12–15 **kassitoe avatud uste päev** Hiiumaa koduta loomade turvakodus Kõrgessaare mnt 2 Kärdla. Lisainfo <https://www.facebook.com/profile.php?id=100057411821329>.

E, 21. aprill

kl 19 **Komöödiateatri etendus „Lumevangis“** Kärdla kultuurikeskuses. Piletid 24/26 € kultuurikeskuses, Piletimaailmas ja Piletilevis.

T, 22. aprill

kl 16–19 **Aare Baumer töötuba „Värvimängud“** Tuuletornis, lisainfo tel 5350 5028.

T, 22. aprill

kl 11.00 **reisimuljete õhtu – Roheneemesaared** Emmaste raamatukogus. Reisimuljeid jagab Kerli Varrik.

K, 23. aprill

kl 18 **Noor Tipu Tegija** 2024/2025 karikasarja VII etapp Tuuletornis, lisainfo tel 5647 5772.

kl 19 **jüripäeva rahvamatk** Luidjal. Lisainfo <https://www.facebook.com/events/468760122963799>

N, 24. aprill

kl 15–19 **seiklusorienteerumine Kärdlas**. Lisainfo <https://hok.ee/>, Elo Saue, tel 510 7705. Lastele ja noortele tasuta, teistele 5 €.

kl 17.30–19 **lastevanemate vestlusõhtu** Kärdla lasteaias. TÜ logopee-

dia eriala magistrant Ave Ungro jagab praktilisi nõuandeid, kuidas kolme- kuni viieaastaste laste kõnet lihtsalt arendada.

L, 26. aprill

kl 8–14 **avatud kalasadamate päev** Kõrgessaare sadamas, lisainfo avatudsadamad.ee. Tasuta.

P, 27. aprill

kl 12–15 **kassitoe avatud uste päev** Hiiumaa koduta loomade turvakodus Kõrgessaare mnt 2, Kärdla. Lisainfo <https://www.facebook.com/profile.php?id=100057411821329>

kl 12 **Hiiumaa eakate kevadkontsert** Kärdla kultuurikeskuses. Esinevad oma saare krapsakad memmedtaadid, Tiina-TT toredad tüdrukud, puhkpill ja üht-teist veel. Et kõik ikka ilusasti kohvilauda ära mahuks ja kohale saaksid, oleks hea **nimi kirja panna 17. aprilliks**. Vajadusel sõidavad bussid.

T, 29. aprill

kl 9–16 **üdini praktiline kosisooni koolitus haridustöötajatele** veelgi toetavama töökultuuri loomiseks Signe Vessoga Emmaste põhikoolis. Lisainfo <https://www.facebook.com/events/2563324497189376>.

kl 11.00 Kärdla raamatukogus **vestlusring raamatuillustatsioonist** ja illustatsioonikogudest, kus uuritakse kaunite illustatsioonide maailma, arutletakse visuaalse keele mõju ning väärtuse üle.

kl 17 loeng „**Efektne koristamine**“ Kärdla raamatukogus. Oma kogemusi jagab Eesti aasta õppija 2024 Maris Kukk.

kl 18 **Aasta Ujuja 2024/2025 karikasarja VII etapp** Käina Ujulas, lisainfo tel 5340 7161.

K, 30. aprill

kl 18.30 **Tiina Tantsustuudio kevadkontsert „Tähistades tantsupäeva“** Kärdla kultuurikeskuses, 5 €. Piletite müük ja broneerimine kultuurikeskuses või telefonil 5300 3234.

Hiiumaa Teataja, Hiiumaa valla väljaanne
Toimetaja: Triinu Rajasalu, tel 5470 0607

Kujundus ja küljendus: MK Meedia OÜ
Trükkikoda: Printall

Hiiumaa Teataja ilmub kuu viimasel reedel.

Info ja teated järgmise kuu lehte on oodatud eelneva kuu 10. kuupäevaks info@hiiumaa.ee.